

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้และองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยการสำรวจระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในสามจังหวัดภาคใต้ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นรายชื่อรายด้านและรวมทุกด้าน และเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งและขนาดโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบหลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 333 คน การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling)

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารและการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) แนวคิดการสร้างรูปแบบ หลักการพัฒนาบุคคล แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult learning) ระบบการเรียนการสอน (Instructional system) ผนวกกับผลการวิจัยในระยะที่ 1 สังเคราะห์และยกร่างเป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากนั้นจึงทำการประเมินรูปแบบดังกล่าว 2 ครั้ง โดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิและทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขึ้นต้นกับผู้บริหาร โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย อาจารย์ที่มีความรู้ ความชำนาญด้านภาวะผู้นำทางการศึกษาและเทคโนโลยีการศึกษา ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียน จำนวน 12 คน
- 2) ผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการที่สร้างโดยผู้วิจัยจากหลักการแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .806

2. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. องค์กรประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ
2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน
3. ห้องเรียนออนไลน์
4. คู่มือประกอบการเรียนรู้แบบผสมผสาน
5. แบบประเมินหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ
6. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
7. แบบประเมินคู่มือประกอบการเรียนรู้แบบผสมผสาน
8. แบบประเมินห้องเรียนออนไลน์
9. แบบสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง สำหรับใช้สังเกตการณ์ทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น
10. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างสำหรับใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในการทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น

การเก็บข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การเก็บข้อมูลในระยะที่ 1

การดำเนินการเก็บข้อมูลในระยะที่ 1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 333 คน และให้กลุ่มตัวอย่างส่งกลับทางไปรษณีย์ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 323 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.00

การเก็บข้อมูลในระยะที่ 2

การดำเนินการเก็บข้อมูลในระยะที่ 2 แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. จัดดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ทำการวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. จัดส่งหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ห้องเรียนออนไลน์ และคู่มือประกอบการเรียนรู้แบบผสมผสานไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินเครื่องมือทั้ง 4 ตามแบบประเมินที่สร้างขึ้น
3. ทดลองใช้ ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น โดยมีการสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามประเด็นในแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1

1. วิเคราะห์ตัวบ่งชี้และสรุปเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นรายชื่อ รายด้านและรวมทุกด้าน

2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งและขนาดโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบหลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA)

ระยะที่ 2

1. วิเคราะห์ข้อมูลผลการสนทนากลุ่ม โดยโดยวิธีอุปนัย (Inductive analysis)

2. วิเคราะห์ผลการประเมินหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ห้องเรียนออนไลน์ และคู่มือประกอบการเรียนรู้แบบผสมผสานของผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ผลการทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยวิธีอุปนัย (Inductive analysis)

สรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการมี 4 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาหลักสูตรและการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ และการพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน จำนวน 70 ตัวบ่งชี้

2. พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและการสอน องค์ประกอบที่ 2 การบริหารการเปลี่ยนแปลง และองค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียนอยู่ใน

ระดับมาก ในขณะที่องค์ประกอบที่ 3 การใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตำแหน่ง ในองค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและการสอน พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการกับหัวหน้างานวิชาการ รองผู้อำนวยการกับหัวหน้างานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนที่เหลือไม่แตกต่างกัน โดยพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการสูงกว่าหัวหน้างานวิชาการ รองผู้อำนวยการสูงกว่าหัวหน้างานวิชาการ และผู้อำนวยการกับรองผู้อำนวยการไม่แตกต่างกัน องค์ประกอบที่ 2 การบริหารการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการรองผู้อำนวยการ และหัวหน้างานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ โดยพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการสูงกว่ารองผู้อำนวยการและหัวหน้างานวิชาการ และหัวหน้างานวิชาการสูงกว่ารองผู้อำนวยการ องค์ประกอบที่ 3 การใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้างานวิชาการไม่แตกต่างกัน องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการกับหัวหน้างานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนที่เหลือไม่แตกต่างกัน โดยพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการสูงกว่าหัวหน้างานวิชาการ ผู้อำนวยการกับรองผู้อำนวยการไม่แตกต่างกัน และรองผู้อำนวยการกับหัวหน้างานวิชาการ ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและการสอน พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ 5 ปีลงมา กับ 10-15 ปี ตั้งแต่ 5 ปีลงมา กับตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนที่เหลือไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง 10-15 ปี และตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปสูงกว่าตั้งแต่ 5 ปีลงมา

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารการเปลี่ยนแปลง พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ 5 ปีลงมา กับ 5-10 ปี ตั้งแต่ 5 ปีลงมา กับ 10-15 ปี ตั้งแต่ 5 ปีลงมา กับตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนที่เหลือไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง 5-10 ปี 10-15 ปี และตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไป สูงกว่าตั้งแต่ 5 ปีลงมา

องค์ประกอบที่ 3 การใช้เทคโนโลยีการบริหารและการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ 5 ปีลงมา กับ 5-10 ปี ตั้งแต่ 5 ปีลงมา กับ 10-15 ปี ตั้งแต่ 5 ปีลงมา กับ ตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนที่เหลือไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง 5-10 ปี 10-15 ปี และตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไป สูงกว่า ตั้งแต่ 5 ปีลงมา

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันมีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามเพศและขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีเพศต่างกันและอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการไม่แตกต่างกัน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญของการนำรูปแบบไปใช้บางประการ เช่น ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความพร้อมด้านทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เห็นประโยชน์ของการใช้ระบบออนไลน์ ตระหนักถึงความสำคัญและมีความรู้ในงานวิชาการ และมีความต้องการพัฒนาตนเอง ผู้ดำเนินการพัฒนาจะต้องเฝ้าดูห้องสนทนาเป็นระยะ พร้อมกันนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่สำคัญคือควรเพิ่มเวลาในหน่วยการให้คำปรึกษา เพิ่มกิจกรรมภาคสนาม และในองค์ประกอบกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ขึ้นการจัดกระบวนการพัฒนา ขั้นที่ 1 เกริ่นนำ ควรจัดกิจกรรมในห้องเรียนออนไลน์

2. ผลการประเมินองค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ว่า

หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นโครงสร้างของหลักสูตรอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ส่วนประเด็นอื่นๆ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

แผนการจัดการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายหน่วยย่อย พบว่า หน่วยย่อยที่ 1 แนวคิดหลักการการนิเทศการศึกษา หน่วยย่อยที่ 2 รูปแบบการการนิเทศการศึกษา หน่วยย่อยที่ 3 เทคนิคและกิจกรรมการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด สำหรับหน่วยย่อยที่ 4 ระบบการนิเทศการศึกษา และหน่วยย่อยที่ 5 บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ห้องเรียนออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นความสะดวก รวดเร็วและง่ายในการเข้าสู่ระบบ (Login) ความสะดวกในการใช้งานหน้าจอ (User friendly) ความสะดวกในการเข้าถึง แก๊ไขและบันทึกข้อมูล และการออกแบบหน้าจอมีส่วนที่เหมาะสมและสวยงาม อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ส่วนประเด็นอื่นๆ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

คู่มือการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นการอธิบายความหมายของระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน องค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ในส่วนของผลผลิต (Output) องค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ในส่วนของข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ส่วนประเด็นอื่นๆ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น สรุปได้ดังนี้

1. ความพร้อมของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เข้ารับการพัฒนาโดยรวมมีความพร้อมและมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการพัฒนา

2. การเรียนรู้จากการทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เข้ารับการพัฒนากเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความรู้เรื่องระบบการนิเทศการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

3. เจตคติต่อการทดลองใช้ ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น
สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เข้ารับการพัฒนาทุกคนชอบและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตามระบบ
การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

4. ความเหมาะสมของเวลาในแต่ละกิจกรรม สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างผู้เข้ารับการ
พัฒนาทุกคนมีความเห็นว่าเวลาในการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม

5. ความเหมาะสมของสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้แบบผสมผสาน สรุปได้ว่า
กลุ่มตัวอย่างผู้เข้ารับการพัฒนาทุกคนมีความเห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้แบบผสมผสาน
ขั้นต้นมีความเหมาะสม

6. ปัญหาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง
ผู้เข้ารับการพัฒนาทุกคนไม่มีปัญหาสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน

7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ สรุปได้ว่า ควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับเทคนิค
กฎระเบียบข้อบังคับในการบริหารงานต่างๆ ข่าวสารทางวิชาการใหม่ๆ และควรเพิ่มแบบทดสอบ
ก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

4. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับ
ผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
(PPCBE Model) ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) หลักการ (P: Principle)
- 2) วัตถุประสงค์ (P: Purpose)
- 3) เนื้อหา (C: Content)
- 4) ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (B: Blended Learning Management System)
- 5) การวัดและประเมินผล (E: Evaluation)

อภิปรายผล

ระยะที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการมี 4 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาหลักสูตร
และการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้าง
สิ่งแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ และการพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน จำนวน 70 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบได้จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกิดขึ้น

ในระหว่าง ปี 2528 (1985) – ปี 2550 (2007) นั้นแสดงว่าผู้บริหารยุคใหม่ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ต้อง

1) มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน คือ เป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการให้แก่ครู มีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ กำกับติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของโรงเรียน ประเมินโดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานที่ร่วมกันกำหนด ส่งเสริมการสอนอิงเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลาง จัดให้มีทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอ จัดเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของ โรงเรียน บริหารหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการที่ร่วมกันกำหนด กำกับ ติดตามให้มีการปฏิบัติการสอนตามมาตรฐานทางวิชาการ ปรับปรุงและพัฒนาาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน (Hallinger (1985) Murphy (1990) ISLLC (1996) Webber (1996) ชัยรัตน์ หลายวัชระ (2547) ประสิทธิ์ เขียวศรีและคณะ (2548) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) สมศ. รอบสอง 2549-2553 William (2004) Alig-mielcarek and Hoy (2005) และ Instructional Leadership Act of 2007)

2) มีความรู้ความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง คือ การให้ความสำคัญกับการบริหารการเรียนการสอนมากกว่าการบริหารงานด้านอื่น กำหนดและประเมินผลความก้าวหน้าในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนที่ร่วมกันกำหนดร่วมกับครูในการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานและพฤติกรรมการสอนของครู กำหนดพฤติกรรมและมาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนไว้สูง ระบุนโยบายในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปกป้องเวลาเรียนของนักเรียน วางระบบและกลไกที่ดีในการประกันคุณภาพภายใน และบริหารงานวิชาการได้สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพและบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (Hallinger (1985) Murphy (1990) ISLLC (1996) Webber (1996) ชัยรัตน์ หลายวัชระ (2547) ประสิทธิ์ เขียวศรีและคณะ (2548) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) สมศ. รอบสอง 2549-2553 William (2004) Alig-mielcarek and Hoy (2005) และ Instructional Leadership Act of 2007)

3) มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ คือ การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการทั้งด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ควบคุมเทคโนโลยีให้สนองนโยบายและความต้องการเตรียมกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี คิดและออกแบบเชิงระบบ ส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพงาน

การสื่อสารและการวิจัย สร้างสิ่งแวดล้อม บรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียนที่เป็นระเบียบ ปลอดภัยและส่งเสริมการเรียนรู้ แสดงให้เห็นอยู่เสมอว่าการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด อุทิศเวลาให้กับการทำงาน ปรากฏกายให้เห็นอยู่เสมอ รับรู้ แสดงความยินดี และประชาสัมพันธ์ เมื่อมีความก้าวหน้าหรือความเป็นเลิศทางวิชาการ ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติการสอนของครู เปิดโอกาสให้นักเรียน ครู และ ผู้ปกครองเข้าพบได้ง่าย แสดงท่าทีที่ดีและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง สร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจให้กับครูและนักเรียน และติดต่อสื่อสารกระตุ้นให้ชุมชนสนับสนุน โรงเรียนให้ประสบความสำเร็จทางวิชาการ (Hallinger (1985) Murphy (1990) ISLLC (1996) Webber (1996) ชัยรัตน์ หลายวัชระ (2547) ประสิทธิ์ เขียวศรีและคณะ (2548) สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา (2548) สมศ. รอบสอง 2549-2553 William (2004) Alig-mielcarek and Hoy (2005) และ Instructional Leadership Act of 2007 กิดานันท์ มลิทอง (2548) และ

4) มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน คือ การพัฒนา ให้นักเรียนทุกคนอ่านออกเขียนได้และมีพื้นฐานวิชาคณิตศาสตร์ ส่งเสริม การจัดโครงการเพื่อ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ส่งเคราะห์ให้กับนักเรียน รับทราบ ความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่เสมอ พัฒนานักเรียนที่เรียนอ่อน ร่วมกับครูในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และสะท้อนผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ครูและ ผู้ปกครองทราบ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเป้าหมายทางวิชาการของ โรงเรียน (Hallinger (1985) Murphy (1990) ISLLC (1996) Webber (1996) ชัยรัตน์ หลายวัชระ (2547) ประสิทธิ์ เขียวศรีและคณะ (2548) สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา (2548) สมศ. รอบสอง 2549-2553 William (2004) Alig-mielcarek and Hoy (2005) และ Instructional Leadership Act of 2007) จะ เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ประการมีความครอบคลุมสาระสำคัญของพฤติกรรมภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

2. ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนา หลักสูตรและการสอน องค์ประกอบที่ 2 การบริหารการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน อยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่ 3 การใช้เทคโนโลยี ในการบริหารและการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า การพัฒนาหลักสูตรและการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียนเป็นองค์ความรู้ที่ผู้บริหารได้เรียนรู้มาตั้งแต่ศึกษาอยู่ใน สถาบันอุดมศึกษาและยังต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในขณะที่ทำงานเป็นครูผู้สอนก่อนจะเป็นผู้บริหาร

การศึกษา และเมื่อทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการศึกษาแล้วต้องเรียนรู้เรื่องการบริหารการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในขณะที่การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ ผู้บริหารได้รับการศึกษาในระบบและนอกระบบน้อยกว่าการเรียนรู้ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต เกิดทิพย์ (2550) ที่พบว่าก่อนดำรงตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ต้องเป็นครูมาก่อนและผู้ที่เป็นครูได้ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ หลักสูตรวิชาชีพครูกำหนดให้ผู้เรียนเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการศึกษาอย่างน้อย 1 วิชา ซึ่งวิชาดังกล่าวมุ่งให้ผู้เรียนผลิตสื่อการเรียนการสอนมากกว่ามุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีไปประยุกต์กับงานด้านการบริหารการศึกษา

นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารศึกษามีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ต่ำกว่าด้านอื่นอีก 3 ด้าน ดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิชัยและคณะ (2547) ที่พบว่าประสิทธิภาพการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและภาพรวมของประเทศอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดและเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สิ่งที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน 2 อันดับแรก คือ ด้านบุคลากรและด้านการบริหารจัดการ และนอกจากนี้ยังพบว่าการใช้อินเทอร์เน็ต จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การบำรุงดูแลรักษาอุปกรณ์ ความพร้อมในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีตำแหน่งต่างกัน มีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะการทำงานในตำแหน่งใดๆ บุคคลจำเป็นต้องมีความสามารถเฉพาะตามตำแหน่งนั้น ซึ่งอาจจะเกิดจากการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการมีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการสูงกว่าหัวหน้างานวิชาการ ซึ่งโดยตำแหน่งแล้ว หัวหน้างานวิชาการจะปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนเป็นสำคัญ ดังนั้นการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความสามารถ การปฏิบัติงานในหน้าที่จึงอาจจะเน้นไปที่การจัดการเรียนการสอนมากกว่าการเป็นผู้นำทางวิชาการ

ในส่วนของประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งนั้น เป็นที่ชัดเจนว่าบุคคลที่มีประสบการณ์มากกว่าย่อมจะมีโอกาสในการเรียนรู้ มีโอกาสในการพัฒนาตนเองมากกว่าบุคคลที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งจึงน่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จากผลการวิจัยของ วิจิตร วรุตบางกูร (2530) และ Douglas (1978) พบว่า ประสบการณ์และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน Benjamin (1976) พบว่า ผู้ที่จะเป็นครูใหญ่ควรมีประสบการณ์ในการสอน และเคยเป็นผู้ช่วยครูใหญ่มาก่อน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ Scott (2008) พบว่า ครูใหญ่ที่มีอายุราชการมากมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีความเข้าใจในงานด้านต่างๆ และมีปัจจัยเกี่ยวพันมากทำให้มีกำลังความสามารถในการแสดงบทบาทได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ Copeland (2003) และ Louis (2006) พบว่า ประสบการณ์และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน คุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ O'Neal (1987), McNamara และ Chisolm (1988), Holden (1995), Lee (2000) และ Mark (2003) ที่พบว่า ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานมากและประสบการณ์บริหารมาก ยิ่งทำให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานและเข้าใจงานมากยิ่งขึ้น จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตำแหน่งและประสบการณ์หรือระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

4. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน และอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าความแตกต่างในเรื่องเพศและขนาดของโรงเรียนไม่ได้เป็นตัวปิดกั้นการเรียนรู้ของบุคคลทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา เพราะความสามารถที่เหนือกว่าในการปฏิบัติงานใดๆ น่าจะเป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือตำแหน่งหน้าที่ที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจาร์ส สุทธิพันธ์ (2531) ที่พบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอหญิงและศึกษานิเทศก์อำเภอชายประสบปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ที่ศึกษานิเทศก์โดยส่วนรวมพอๆ กัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัตน์ หมั่นจินะ (2544) ที่พบว่า เพศของผู้แทนประชาชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ผู้แทนประชาชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ผลจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ และผลการประเมินองค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน พบว่า หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ แผนการจัดการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ห้องเรียนออนไลน์ และคู่มือการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า ก่อนที่ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ให้ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารและการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) แนวคิดการสร้างรูปแบบหลักการพัฒนาคณะ แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult learning) ระบบการเรียนการสอน (Instructional system) และได้ขบคิดใคร่ครวญ (Reflection) เลือกรวบรวมองค์ประกอบและกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญจำเป็นและยกย่องรูปแบบขึ้น ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบที่กำหนดขึ้นนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูรีระ ประवालพฤกษ์ (2538) รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2535) อรรถนพ จินะวัฒน์ (2539) วิเชียร ชิวพิมาย (2539) บุรพาทิส พลอยสุวรรณ (2539) ประสิทธิ์ เขียวศรี (2544) เบญจพร แก้วมีศรี (2545) ชาญญา อภิบาลกุล (2545) กัลยา ไผ่เกาะ (2546) ปราณี แสนทวีสุข (2547) เพลินใจ พฤษชาติรัตน์ (2549) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ชวลิต เกิดทิพย์ (2550) ปณิตา วรรณพิรุณ (2551) เอกชัย กี่สุขพันธ์และคณะ (2553) บุญมี กอบบุญ (2553) และ ฤทัยรัตน์ ดอกคำ (2553) ประกอบกับผู้วิจัยเองมีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร โรงเรียนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มาระยะเวลาหนึ่ง ทำให้เข้าใจบริบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ตรวจสอบ ใต้ให้คำแนะนำ เกี่ยวกับรูปแบบขั้นต้น จึงส่งผลให้ได้รูปแบบและองค์ประกอบของระบบที่เหมาะสม

2. ผลจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า เงื่อนไขสำคัญของการนำรูปแบบไปใช้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความพร้อมด้านทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เห็นประโยชน์ของการใช้ห้องเรียนออนไลน์ ตระหนักถึงความสำคัญและมีความรู้ในงานวิชาการ และมีความต้องการพัฒนาตนเอง และผู้ดำเนินการพัฒนาจะต้องเฝ้าดูห้องสนทนาเป็นระยะๆ ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานมีองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือ ห้องเรียนออนไลน์ ซึ่งในระบบห้องเรียนออนไลน์เป็นการเรียนผ่านระบบคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ต ดังนั้นบุคคลที่ไม่มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์รวมทั้งทักษะการใช้อินเทอร์เน็ต จึงไม่สามารถจะเรียนรู้ตามระบบนี้ได้ ในหลักการของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ข้อที่ 4 จึงได้กำหนดไว้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้เข้ารับการพัฒนาดำเนินการต้องมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐานเกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-Mail) การพูดคุยโดยการพิมพ์ตัวอักษร (Text chat) การประชุมผ่านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video conference) เป็นต้น ในประเด็นที่ว่าผู้ดำเนินการพัฒนาจะต้องเฝ้าดูห้องสนทนาเป็นระยะๆ นั้น เป็นเพราะว่าในระบบห้องเรียนออนไลน์ได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนาดำเนินการติดต่อสื่อสารซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ นั่นคือหากผู้ดำเนินการพัฒนาไม่เข้าไปดูห้องสนทนาเป็นระยะๆ ทำให้ผู้เข้ารับการพัฒนาไม่ได้รับการติดต่อสื่อสารในช่วงเวลาที่ต้องการคำตอบ อาจส่งผลให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเมื่อที่จะเรียนรู้ในระบบห้องเรียนออนไลน์และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ได้

3. ผลการทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เข้ารับการพัฒนาก่อเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความรู้เรื่องระบบการนิเทศการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตามระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เวลาในการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้มีความเหมาะสม และไม่มีปัญหาสำคัญในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า การเรียนรู้ตามระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น กลุ่มตัวอย่างผู้เข้ารับการพัฒนาได้เรียนรู้เนื้อหาสาระจากการทำกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ได้รับการออกแบบมาเป็นอย่างดี และผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ประกอบกับการเรียนตามระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นสิ่งใหม่สำหรับผู้เข้ารับการพัฒนา และผู้เข้ารับการพัฒนามีทักษะต่างๆ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ผู้ดำเนินการพัฒนาได้ให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร ประกอบกับห้องปฏิบัติการที่ใช้ในการทดลองเป็นห้องปรับอากาศและมีอุปกรณ์ สื่ออำนวยความสะดวกพร้อม จึงส่งผลให้ผู้เข้ารับการพัฒนาก่อเกิดการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนในระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และไม่มีปัญหาสำคัญในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งผลจากการ

สังเกตตามแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนผลข้างต้น ดังนี้

- 1) ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาเอกสารประกอบการพัฒนา ได้แก่ หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ แผนการจัดการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ คู่มือการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและห้องเรียนออนไลน์มาเป็นอย่างดีก่อนการเข้ารับการพัฒนา
- 2) ผู้เข้ารับการพัฒนามีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมการทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น
- 3) ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาวิธีการ Chat ผ่านห้องเรียนออนไลน์เพื่อสอบถามปัญหาต่างๆ กับผู้ดำเนินการพัฒนาและระหว่างผู้เข้ารับการพัฒนากับตนเอง แทนการถามด้วยวาจากับเพื่อนผู้เข้ารับการพัฒนาที่นั่งอยู่ใกล้ๆ เป็นการฝึกใช้สื่อในห้องเรียนออนไลน์ที่ดีมาก และผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันซักถามปัญหา ให้คำปรึกษา ช่วยกันแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้เป็นอย่างดีถ้อยมิตรและด้วยความสนุกสนาน
- 4) ผู้เข้ารับการพัฒนามีปัญหาในการเปลี่ยนภาพในส่วนของบริษัท ส่วนตัว การส่งไฟล์การบ้าน ผู้ดำเนินการพัฒนาได้ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาและผู้เข้ารับการพัฒนาก็สามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้เป็นที่เรียบร้อย
- 5) ผู้เข้ารับการพัฒนามีความมุ่งมั่น ตั้งใจ สนใจ ใฝ่รู้ พยายามที่จะทำงานให้สำเร็จและมีความสุขกับการทำกิจกรรมตามขั้นตอนต่างๆ ในห้องเรียนออนไลน์
- 6) ผู้ดำเนินการพัฒนาและผู้เข้ารับการพัฒนาพูดคุย ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร
- 7) ห้องปฏิบัติการที่ใช้ในการทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้นเป็นห้องปรับอากาศ มีอุปกรณ์และสื่ออำนวยความสะดวกพร้อมทำให้ผู้ดำเนินการพัฒนาและผู้เข้ารับการพัฒนามีสมาธิในการทำกิจกรรม และทำให้การดำเนินการทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้นเป็นไปได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- 8) ผู้เข้ารับการพัฒนามีรอยยิ้มและมีความสุขเมื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ ลุล่วงภายในเวลาที่กำหนด และมีความพึงพอใจกับคะแนนที่ได้รับจากการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนในห้องเรียนออนไลน์
- 9) ผู้เข้ารับการพัฒนายิ้มแย้มแจ่มใสและมีความสุขหลังจากทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นต้น

นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการเรียนที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการพัฒนา ทำให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น (Driscoll, 2002) และสามารถพัฒนาผู้เข้ารับ

การพัฒนาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ดีขึ้น เนื่องจากการเรียนรู้ในระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานให้โอกาสผู้เรียนในการแสดงบทบาทในการเรียนมากขึ้น (Johnson, McHugo และ Hall, 2006) ทำให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Taraddi และ Pokrajac, 2005) มีความกระฉับกระเฉงในการเรียนรู้ (Active learner) และทำให้เกิดการเรียนรู้ที่กระฉับกระเฉง (Active learning) นอกจากนี้การเรียนในระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ยังมีส่วนช่วยสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการพัฒนาและผู้เข้ารับการพัฒนาด้วยกัน และผู้เข้ารับการพัฒนาและผู้ดำเนินการพัฒนาโดยการติดต่อแบบส่วนตัว ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น (Thorne, 2003) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยให้ประหยัดเวลาและลดการใช้ทรัพยากร (Voos, 2003) สนับสนุนและช่วยทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น (Thorne, 2003) มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพและบรรลุเป้าหมายของการเรียน (Harriman, 2004) และถือว่าเป็นรูปแบบวิธีการเรียนการสอนที่ดีที่สุดในปัจจุบัน (Rochester Institute, 2004)

4. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (PPCBE Model) ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และการวัดและประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า

1) หลักการ (Principle) เป็นส่วนสำคัญขั้นต้นของรูปแบบ เพราะเป็นตัวกำหนดเจตนา หรือความจำเป็นต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติตาม Wikipedia (2012) ได้ให้ความหมายของหลักการไว้ว่า หลักการ คือ กฎ หรือกฎเกณฑ์ที่ต้องทำตาม หรือมักจะทำตาม หรือควรจะทำตาม การกำหนดให้หลักการเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชั้นต้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ บุญมี ก่อบุญ (2553) และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนของ ฤทัยรัตน์ ดอกคำ (2553)

2) วัตถุประสงค์ (Purpose) เป็นส่วนที่แสดงถึงความตั้งใจของการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ Wikipedia (2012) ได้ให้ความหมายของวัตถุประสงค์ (Purpose) ไว้หลายความหมาย แต่ความหมายหนึ่งที่ได้กล่าวไว้คือ วัตถุประสงค์เป็นความตั้งใจ (Intention) การกำหนดให้วัตถุประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางของ ปราณี แสนทวิสุข (2547) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของ เพลินใจ พุกยชาติรัตน์ (2549) รูปแบบการเรียนบนเว็บแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ ปณิตา วรรณพิรุณ (2551) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ บุญมี ก่อนบุญ (2553) และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนของ ฤทัยรัตน์ ดอกคำ (2553)

3) เนื้อหา (Content) เป็นส่วนที่แสดงสาระที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นตัวกำหนดว่าจะพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการให้กับผู้บริหารในเรื่องใดบ้าง การกำหนดให้เนื้อหาเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางของ ปราณี แสนทวิสุข (2547) และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนของ ฤทัยรัตน์ ดอกคำ (2553)

4) ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning Management System: BLMS) เป็นส่วนที่เป็นกระบวนการของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกระบวนการที่ผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติ เป็นระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ผสมผสานวิธีสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เช่น แนวคิดสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) แนวคิดพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) และแนวคิดพุทธินิยม (Cognitive) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์จากการเรียนที่ดี

ที่สุด ซึ่งอาจใช้หรือไม่ใช้เทคโนโลยีเทคโนโลยีการสอน (Instructional technology) ก็ได้ (Driscoll, 2002) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bonk and Graham (2004) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการผสมผสานระบบการเรียน (Learning systems) ที่หลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่หลากหลายในการเรียน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยให้ประหยัดเวลาและลดการใช้ทรัพยากรได้ (Voos, 2003) เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนรู้ที่ท้าทายและพัฒนาความต้องการส่วนบุคคล เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนและช่วยทำให้ผู้เรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยการติดต่อแบบส่วนตัวกับผู้สอน (Thorne, 2003) ถือว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ดีที่สุดในปัจจุบัน (Rochester Institute, 2004) การกำหนดให้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานด้วยการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ในกลุ่มการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของ กนกพร ฉันทนารุ่งภักดิ์ (2548) และรูปแบบการเรียนบนเว็บแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ ปณิศา วรรณพิรุณ (2551)

5) การวัดและประเมินผล (Evaluation) การประเมินผล เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยการนำสารสนเทศ หรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (พิสนุ ฟองศรี, 2550) การประเมินผลจึงทำให้ทราบคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่งให้มีการวัดและประเมินผลในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยการตรวจสอบหลักฐานการเรียนรู้ที่หลากหลาย การกำหนดให้การวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของ เพลินใจ พุกษชาติรัตน์ (2549) รูปแบบการเรียนบนเว็บแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ ปณิศา วรรณพิรุณ (2551) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ บุญมี ก่อบุญ (2553) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนของ ฤทัยรัตน์ ดอกคำ (2553)

โดยสรุปจากผลการวิจัย พบว่า องค์กรประกอบทั้ง 5 องค์กรประกอบที่กำหนดไว้ในรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นองค์ประกอบที่เหมาะสมแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีเพศต่างกันและผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการไม่แตกต่างกัน ดังนั้นในการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ และขนาดโรงเรียนของผู้บริหาร

2. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในองค์ประกอบที่ 3 การใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นในการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ ควรทบทวนความรู้พื้นฐานเดิม ให้ความสำคัญในการศึกษาเนื้อหาสาระและทำกิจกรรมแก่ผู้บริหารโรงเรียนในส่วนของ การใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้มากกว่าส่วนอื่นๆ เป็นพิเศษ

3. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีตำแหน่งหัวหน้างานวิชาการมีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการต่ำกว่าผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ และผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ 5 ปีลงมา มีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการต่ำกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ดังนั้นในการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปใช้พัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรทบทวนความรู้พื้นฐานเดิม ให้ความสำคัญในการทำกิจกรรม และให้ความสำคัญโดยการดูแลเอาใจใส่ และให้ความช่วยเหลือผู้บริหารโรงเรียนตำแหน่งหัวหน้างานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 ปีลงมา มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มอื่นๆ เป็นพิเศษ

4. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ รูปแบบประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 7 ประการ และมีเงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ที่สำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความพร้อมด้านทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เห็นประโยชน์ของการใช้ระบบออนไลน์ ตระหนักถึงความสำคัญและมีความรู้ในงานวิชาการและมีความต้องการพัฒนาตนเอง และผู้ดำเนินการพัฒนาจะต้องเฝ้าดูห้องสนทนาเป็นระยะๆ ดังนั้นก่อนที่ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการจะนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปใช้พัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการให้กับผู้บริหารโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรทำความเข้าใจในหลักการและเงื่อนไขต่างๆ ที่กล่าวถึงให้เข้าใจก่อน และสร้างเงื่อนไขดังกล่าวให้เกิดขึ้นก่อนนำรูปแบบนี้ไปใช้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. นำระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่และให้มีเนื้อหาครบตามหลักสูตร ศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวและควรใช้การประเมินตามสภาพจริงด้วย
2. ควรพัฒนารูปแบบที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบผสมผสานไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ